

Capitolul 1 Citim și pătrundem în lumea BIOLOGIEI

Anul acesta, în clasa a V-a, vei învăța o nouă disciplină: biologia. Aceasta este o știință care studiază întreaga lume a viețuitoarelor planetei alcătuită din microorganisme, plante, animale și om. În călătoria ta prin studiul vieții pe Pământ, vei descoperi lucruri uimitoare despre diferite organisme, de la cele minuscule, ce nu pot fi văzute cu ochiul liber, cum sunt bacteriile, până la mamifere, pești și păsări. De asemenea, vei explora locurile unde acestea pot fi întâlnite: în livadă, în pajiștile de munte, în pădurile de conifere, pe malurile apelor stătătoare și în multe alte zone ale planetei. Pentru a porni în minunata aventură a descoperirii biologiei, noi te sfătuim ca vara aceasta să te antrenezi. Citește lecturile propuse de noi și, cu siguranță, când vei începe clasa a V-a, totul va părea mai ușor!

Regele laboratorului de biologie

de Laura Răducanu

Înainte de a citi textul, răspunde la următoarele întrebări:

- ❖ Cine crezi că este regele laboratorului de biologie?
- ❖ Ce instrument este reprezentat în imaginea de mai jos?

Trecuseră primele săptămâni de școală din clasa a V-a. Monica era foarte încântată de noii săi profesori, dar și de disciplinele inedite pe care urma să le studieze. Cel mai mult însă îi plăcea biologia. Încă de la prima lecție, fetița a fost fascinată de felul în care se desfășoară această oră și de dotarea cabinetului de biologie din școala lor. I-a povestit și surorii sale, elevă în clasa a IV-a, cât de interesantă este această materie și câte materiale didactice ai la îndemână pentru documentare.

— Ramona, îți spun eu că o să-ți placă mult în clasa a V-a! Mai ales biologia! În acest laborator există zeci de planșe, pentru fiecare lecție! Pe pereți, pe etajerele din lemn, stau aliniate diferite mulaje cu ajutorul cărora poți, desfăcându-le, să pătrunzi în interiorul plantelor și al corpului uman.

— Deci nu degeaba ai lucrat din greu în această vară la ierbarul tău. Probabil aveți în laborator și așa ceva...

— Da, sunt multe ierbare în care, presate și catalogate, stau plante din diferite zone ale țării. Există chiar și câteva de pe alte continente! a continuat Monica.

— Ce interesant! Dar insectare aveți? a întrebat Ramona. Știi că eu fac colecție de insecte!

După ce ai citit poezia, răspunde la următoarele întrebări:

- Care crezi că este morala acestei fabule?
- Ce însemnătate au frunzele copacului, așa cum reiese din fabulă?
- De ce consideră rădăcina că este importantă?

ȘTIAI CĂ...

❖ ...există specii de plante care au rădăcini aeriene? În pădurile tropicale, acolo unde aerul este foarte umed, trăiesc plante care cresc direct pe trunchiul copacilor. Rădăcinile lor atârnă de scoarța arborilor, luându-și apa și substanțele nutritive direct din aerul umed sau din ceață. Un exemplu de plantă tropicală este orhideea, frumoasa floare din ghiveci.

Povestea unui ghepard

Înainte de a citi textul, răspunde la următoarele întrebări:

- ❖ Ce știi despre gheparzi?
- ❖ De ce crezi că este important să avem grijă de animalele pe cale de dispariție?

Dragi copii, în rândurile ce urmează veți afla povestea incredibilă a salvării unui pui de ghepard, un animal pe cale de dispariție. Trebuie să știți că autorul ei este o fetiță din Africa, pe nume Miriam, și că întâmplarea s-a petrecut cu adevărat.

„În urmă cu aproximativ un an, tatăl meu a găsit un pui de ghepard. În după-amiaza când l-a adus acasă, țin foarte bine minte, nu era mai mare decât o pisicuță. Mi-a spus că l-a găsit scâncind într-un culcuș. Probabil mama lui fusese nevoită să-l abandoneze din motive necunoscute. Mi-a mai spus că nu avea mari șanse de supraviețuire. Era așa de mic! Nu părea să aibă mai mult de câteva zile, nu i se deschiseseră nici ochii încă. Eu mai văzusem gheparzi în jurul fermei noastre, căci e înconjurată de savană din toate părțile. Dar până atunci nu m-am gândit niciodată că aceste animalele grațioase, de care se plângeau toți vecinii noștri că le atacă oile și caprele, sunt așa de mici și neajutorate când sunt pui.

Tata mi-a mai spus atunci să nu mă atașez prea mult de el și că, dacă printr-un miracol ar supraviețui, până la urmă va trebui să-l eliberăm. „Gheparzii nu sunt animale de companie. Sunt animale sălbatiche, iar locul lor e în savană.” Astea au fost cuvintele lui și recunosc că m-au întristat. Mama însă m-a încurajat, spunând că, dacă ne informăm și cerem ajutorul cuiva mai priceput decât noi, e posibil să îl salvăm.

În seara aceea, am dus puilul de ghepard în camera mea și i-am încropit un culcuș într-o cutie de pantofi pe care am căptușit-o cu o bluză veche de-a mea. La sugestia mamei, înainte să ne retragem la culcare, i-am pregătit niște lapte praf și l-am hrănit cu pipeta. Peste noapte,

Capitolul 2 Citim și traversăm veacurile ISTORIEI

Poftiți în mașina timpului! Să începă incursiunea prin istorie! Într-adevăr, istoria nu este o disciplină complet nouă pentru tine, dar în clasa a V-a îți promitem o adevărată călătorie prin timp. Prima „stație” în care te vei opri va fi Preistoria, unde vei afla cum trăiau primii oameni pe Pământ. Vei face apoi un popas în Antichitate, în care vei cunoaște marile civilizații ale grecilor, romanilor sau egiptenilor, care erau ocupațiile și obiceiurile lor, ce au creat și ce ne-au lăsat moștenire. Vei afla cum s-a inventat scrisul, cum s-au construit marile piramide și temple, care dăinuie până astăzi, cum au apărut faimoasele Jocuri Olimpice. Nu în ultimul rând, te vei opri în Evul Mediu și vei învăța cum s-au format marile orașe ale Europei. De data aceasta, te vei plimba prin cetăți medievale, vei cunoaște codul de onoare al cavalerilor, vei păși în catedrale și universități prestigioase.

Ca să fii pregătit pentru această călătorie uimitoare, te invităm să citești lecturile propuse de noi. În felul acesta, în clasa a V-a, vei avea în bagajul tău mai multe cunoștințe care îți vor înlesni incursiunea.

Cum a apărut pe lume prima scrisoare

de Rudyard Kipling

Înainte de a citi textul, răspunde la următoarele întrebări:

- ❖ Tu ai scris scrisori? Cui le-ai adresat?
- ❖ Când crezi că a apărut pe lume prima scrisoare? Cum crezi că arăta aceasta?

Demult, la începutul timpurilor, trăia un om primitiv. Locuia în peșteră, dragii mei, avea foarte puține haine, nu știa să citească sau să scrie și nici nu voia. Cu excepția momentelor când îi era foame, omul era mereu fericit. Numele său era Tegumai Bopsulai, ceea ce înseamnă „Omul care nu se grăbește”, dar noi îi vom spune mai pe scurt – Tegumai. Numele soției sale era Teshumai Tewindrow, ceea ce înseamnă „Femeia care pune foarte multe întrebări”, dar noi îi vom spune mai pe scurt – Teshumai. Numele fetei lor era Taffimai Metallumai și asta înseamnă „Copilul prost crescut”. Noi îi vom spune Taffy. Fetița era foarte iubită de tatăl ei și mama ei și toți trei trăiau fericiti.

De îndată ce Taffy a învățat să meargă, tatăl ei a început să o ia cu el peste tot. Uneori nu se întorceau în peșteră decât târziu, când erau morți de foame. Atunci, Teshumai le spunea:

— Pe unde ați umblat atâta, de sunteți în halul ăsta de murdari? Serios, Tegumai, nu ai mai multă minte ca Taffy!

Într-o zi, Tegumai plecă împreună cu Taffy la pescuit. Trecură prin mlaștina castorului și coborâră până la râu. Sulița lui era făcută din lemn, iar în vârf avea un dinte ascuțit de rechin.

➤ După ce ai citit textul, răspunde la următoarele întrebări:

- Cine erau Romulus și Remus? ● De cine au fost găsiți cei doi copii gemeni?
- Ce au devenit, ani mai târziu, cei doi frați?
- Din ce cauză s-au luptat Romulus și Remus unul cu celălalt?
- Cine a ieșit victorios din luptă? ● Ce este Roma?

Cele douăsprezece munci ale lui Hercule

Înainte de a citi textul, răspunde la următoarele întrebări:

❖ Tu ai auzit de Hercule? Cine este acest erou?

Eroul legendar Hercule, era fiul lui Zeus, conducătorul zeilor, și al Alcmenei. Pentru a zămisli acest prunc cu Alcmenă, Zeus a luat chipul și înfățișarea soțului ei, Amphitryon. Auzind una ca asta, Hera, zeița căsătoriei, care era și soția lui Zeus, și-a îndreptat mâna asupra lui Hercule chiar de când acesta era doar un copil.

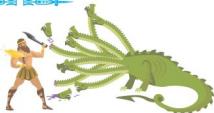
Într-o noapte, pe când micuțul Hercule dormea în pătuțul său, Hera trimite doi șerpi pentru a-l răpune. Deși nu împlinise un an, curajosul Hercule prinde șerpii cu propriile mâini și îi sugrumă. După această întâmplare, Amphitryon își dă seama de originea divină a copilului, dar continuă să-l crească ca pe propriul fiu.

Peste ani, când Hercule merge la oracolul din Delphi pentru a-și afla soarta, Apollo, zeul luminii, îi poruncește să-l slujească timp de 12 ani pe regele Euristeu. Acesta îl pune să îndeplinească cele 12 mari fapte de vitejie, cunoscute sub numele de „Muncile lui Hercule”.

Prima muncă pe care o primește eroul legendar esteuciderea leului din Nemea, o creatură înspăimântătoare care pustia Valea Nemeii. Regele îi poruncește lui Hercule să răpună leul și să-i aducă pielea drept dovadă. După ce încearcă zadarnic să-l ucidă cu ghioaga¹ și săgețile, Hercule reușește să doboare monstrul sugrumându-l cu mâinile goale. Apoi îmbracă pielea animalului și pornește către cetate pentru a i-o duce lui Euristeu. Mai târziu, Zeus a așezat leul ucis de Hercule printre *constelații*².

Cea de-a doua muncă la care este supus Hercule este lupta împotriva Hidrei din Lerna. Asemenea leului din Nemea, și acest monstru era îngrozitor, amenințând regiunea Lerna. Hidra era un balaur care ucidea prin răsufare și care avea nouă capete, dintre care unul era nemuritor, iar

¹ ghioagă = armă de luptă, alcătuită dintr-un ciomag (de lemn sau de fier) cu capătul bombat.

² constelație = grupare de stele având o configurație specifică.

Prima călătorie a lui Sindbad marinarul

Înainte de a citi textul, răspunde la următoarele întrebări:

- ❖ Ai auzit de Sindbad marinarul? Ce știi despre acest personaj?
- ❖ Privește imaginea de pe această pagină. Ce crezi că reprezintă?

Am moștenit de la părinții mei o mare avere, dar am risipit-o în cea mai mare parte în anii tinereții. Când mi-a mai venit mintea la cap, am văzut că ajunseseam aproape la fundul sacului. Am numărat banii care îmi mai rămăseseră și am luat hotărârea de a mă îmbarca alături de alți *nețuțatori*¹ pe un vas. Astfel, am pornit în prima mea călătorie pe mare.

Pe drum, am ancorat pe mai multe insule, unde am făcut negoț, vânzând și cumpărând diverse mărfuri. Într-o zi, am zărit o mică insulă verde ce părea ca o pajiște. Căpitanul vasului a ordonat marinarilor să strângă pânzele și le-a permis mai apoi să coboare pe insulă. Deodată însă, insula a început să se zguduie, scuturându-ne serios.

Cei care rămăseseră pe vas, văzând că insula se cutremura, ne-au strigat să ne întoarcem de îndată. Ceea ce crezuserăm noi că este o insulă era, de fapt, spinarea unei balene. Unii dintre marinari s-au urcat într-o barcă și au început să vâslească de zor, alții au plecat înot. Eu însă rămăsesem încă pe insulă, adică, pe balenă. Uriașul mamifer s-a scufundat brusc în mare, iar eu n-am apucat decât să mă agăț de o bucată de lemn pe care o adusesem de pe vas ca să facem focul.

Deodată, s-a stărnit un vânt răcoros, potrivit pentru navigație. După ce oamenii care fugiseră cu barca și cei care porniseră înot au fost salvați, căpitanul s-a gândit să profite de vânt. Astfel a dat porunca să se ridice ancora, iar eu mi-am pierdut speranța de a mai ajunge la vas.

Așa am rămas în largul mării, împins când de un val, când de altul, plutind toată ziua și noaptea următoare. A doua zi, puterile aproape că mă părăsiseră și eram disperat. Din fericire însă, un val puternic m-a aruncat pe o insulă. Coasta era înaltă și abruptă, aproape imposibil de urcat. Spre norocul meu, din mal ieșeau niște rădăcini de copaci de care m-am prins. M-am lungit pe pământ și am zăcut așa până a răsărit soarele.

După ce s-a luminat mai bine, deși eram sleit de puteri și lihnit de foame, am pornit în căutare de ierburi *comestibile*². Am descoperit repede câteva și am avut plăcuta surpriză să

¹ nețuțator = negustor, persoană care se ocupă cu comerțul.

² comestibil = bun de mâncat.

Capitolul 3 Citim, călătorim și învățăm GEOGRAFIE

Scoate harta și busola și hai să călătorim împreună! Vom începe cu o expediție prin marele Univers, după care, întorcându-ne pe Pământ, vei învăța cum să te orientezi în spațiu, vei pătrunde în miezul unui vulcan și vei înțelege cum erupe, vei citi lucruri interesante despre vreme și despre cum se produc fenomenele meteorologice. Ești pregătit?

Micul Prinț

fragment, după Antoine de Saint-Exupéry

Înainte de a citi textul, răspunde la următoarele întrebări:

- ❖ Dacă ai fi prinț sau prințesă și ai putea să obții orice poftesci, ce ți-ai dori?
- ❖ Cum crezi că arată Micul Prinț? Crezi că este un prinț adevărat, care are un regat și domnește peste un popor?

A șasea planetă pe care o vizită micul prinț era mai mare decât prima. Aici locuia un bătrân care scria și tot scria ceva în niște cărți uriașe. Zărindu-l pe micul prinț, strigă bucuros:

- Un explorator! De unde vii?
- Cine sunteți dumneavoastră? zise micul prinț, fără să răspundă la întrebarea bătrânului. Și cu ce vă ocupați?
- Eu sunt geograf, răspunse bătrânul.
- Ce înseamnă geograf?
- Geograful este un om de știință care știe totul despre mări, oceane, fluvii, orașe, munți și deșerturi.

— Ce meserie interesantă! spuse micul prinț, uitându-se împrejurul lui pentru a studia planeta geografului.

Nu mai văzuse până atunci o planetă atât de măreață.

— E foarte frumoasă această planetă. Există oceane aici?

— Nu știu! spuse geograful.

Micul prinț îl privi dezamăgit, dar continuă:

- Dar munți aveți?
- Nu știu! spuse geograful.
- Dar orașe? Dar fluvii și deșerturi?
- Nu știu! răspunse geograful.
- Sunteți geograf, de ce nu știți?

ȘTIAI CĂ....

- ❖ ... în urmă cu doar câteva sute de ani, triburile din Australia sau din Hawaii nu văzuseră niciodată în viața lor alți oameni? Europeanii încă credeau că Pământul este plat, trăind cu convingerea că, dacă navighezi pe marele ocean, vei ajunge la marginea Pământului. Epoca marilor explorări a început în secolul al XV-lea și a fost marcată de explorarea Africii, Americii, Asiei și Oceaniei.
- ❖ ... Cristofor Columb este unul dintre cei mai mari exploratori ai lumii? El a descoperit America în anul 1492 dintr-o greșeală, căci navigatorul plecase de fapt spre Asia.
- ❖ ... Edmund Hillary este numele omului care a atins pentru prima dată vârful celui mai înalt munte din lume, Everest?
- ❖ ... Neil Armstrong este primul explorator care a pășit pe Lună (în anul 1969)?

Drumeția

de Laura Răducanu

Înainte de a citi textul, răspunde la următoarele întrebări:

- ❖ Tu ai fost vreodată într-o drumeție? Unde?
- ❖ Ce este reprezentat în imagine? La ce folosește acest instrument?

Tudor, un băiat de unsprezece ani, a descoperit de curând cât de frumoasă este geografia. Lecțiile de orientare în natură, în care doamna învățătoare i-a învățat care sunt punctele cardinale sau ce și cum să faci dacă se întâmplă să te rătăcești, i-au inflăcărat imaginația. A mers la bibliotecă și a cerut cărți din care să afle cât mai multe informații despre munți, ape, plante și animale. Dar bibliotecara i-a mai dat o idee. De ce să citească despre natură doar din cărți? De ce să nu o vadă și pe viu, să o exploreze? O drumeție ar fi soluția potrivită.

Gândindu-se cum să procedeze, Tudor și-a adus aminte că bunicul are o cabană la munte. Muntele este, desigur, locul perfect în care să faci o drumeție. I-a spus bunicului dorința sa și, cum era de așteptat, acesta a fost de acord să plece împreună pe munte.

Când a sosit ziua cea mare, amândoi și-au pregătit rucsacurile, luând cu ei ceva de mâncare, haine de schimb și, nu în ultimul rând, busola și harta. Echipați corespunzător, au pornit la drum. În vârstă de 65 de ani, bunicul urca la fel de sprinten ca și nepotul potecile șerpuitoare și înguste ale muntelui, străluite de brazi falnici.

Capitolul 4 Citim din LITERATURA ENGLEZĂ

Hello! Sunt sigur că așteptai cu nerăbdare acest capitol! Textele pe care ți le-am pregătit sunt scrise de cei mai de seamă scriitori englezi. Astfel, în clasa a V-a vei fi deja familiarizat cu marile capodopere ale literaturii britanice. Noi am ales cele mai interesante fragmente care îți vor trezi curiozitatea și îți vor deschide apetitul pentru a afla și alte lucruri despre cultura și literatura engleză.

Robinson Crusoe

fragment, după Daniel Defoe

Înainte de a citi textul, răspunde la următoarele întrebări:

- ❖ Ai auzit de Robinson Crusoe? Cine este?
- ❖ Dacă ai pleca pe o insulă pustie și ai putea lua cu tine doar trei lucruri, care ar fi acestea? Gândește-te bine, pentru că sunt esențiale! Dacă, de exemplu, te gândești să iei cu tine telefonul, nu uita că pe o insulă pustie nu există electricitate. Un telefon cu bateria consumată ar deveni inutil.

M-am hotărât într-un final să cercetez întreaga insulă pe care naufragiasem. Umblasem deja în susul părăului, până la locul unde îmi construisem coliba. Acum voiam să explorez mai departe și, traversând valea, să ajung la mare. Astfel că am pornit-o la drum, încărcat cu fel de fel de provizii și cu pușca pe umăr. Am trecut prin vale și, ajungând la marginea ei, am zărit spre apus marea.

Vremea fiind limpede, cu cerul senin, am zărit pământ în depărtare. Habar nu aveam dacă era o insulă sau un continent. Se putea întrezări doar un ținut muntos, ce părea că se întinde de la vest la sud-vest la o mare distanță. După aprecierile mele, pământul nu putea fi la mai puțin de cincisprezece sau douăzeci de leghe¹.

Nu aveam de unde să știu ce parte a lumii ar fi putut fi aceea, dar știam că trebuie să aparțină Americii. Regiunea trebuia să se găsească, după părerea mea, aproape de *dominioanele*² spaniole și era cu siguranță locuită de sălbatici. Dacă aș fi naufragiat acolo, aș fi trăit acum în condiții mult mai rele decât cele de aici.

Am pornit mai departe, frământat de astfel de gânduri. Am descoperit și pe această coastă a insulei savane și câmpii vaste, pline de flori și ierburi, înconjurată de păduri. Am văzut o mulțime de papagali. Aș fi vrut să prind unul, să-l domesticesc și să-l învăț să vorbească. Până la urmă am reușit să capturez unul tânăr, pe care l-am dus acasă, dar pe care

¹ leghe (aici maritimă) = unitate de măsură pentru distanțe, egală cu 5,555 km.

² *dominion* = nume vechi dat așezărilor făcute de coloniști.

